

Rapport verkenning
Vorbereidende periode en
Taaleis Nederlands
2012

Landelijke Commissie
Gedragcode
Hoger Onderwijs

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Onderzoek	9
Onderzoeksdoelen	9
Methode van onderzoek	9
Respons en beantwoording eerste vraag	10
Hoofdstuk 2 Voorbereidende periode	13
Vorbereidende periode	13
Uitkomst schriftelijke bevraging over voorbereidende periode	17
Uitkomsten interviews over voorbereidende periode	21
Hoofdstuk 3 Taaleis Nederlands	27
Taaleis Nederlands	27
Uitkomsten schriftelijke bevraging over taaleis Nederlands	29
Uitkomsten interviews over taaleis Nederlands	32
Hoofdstuk 4 Conclusies	35
Conclusies Voorbereidende periode	35
Conclusies Taaleis Nederlands	39
Bijlage 1: Vragen digitale enquête	41
Bijlage 2: Aangezochte instellingen	43
Colofon	45

Inleiding

In dit rapport worden de resultaten beschreven van het onderzoek van de Landelijke Commissie naar de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands. Met het onderzoek wordt beoogd een overzicht te geven van de wijze waarop instellingen het voorbereidend jaar inzetten om internationale studenten klaar te stomen of beter voor te bereiden op een studie in het Nederlands hoger onderwijs. Tevens wordt beoogd een beeld te geven van de invulling van de taaleis Nederlands voor internationale studenten. Deze twee verschillende onderwerpen worden in deze inventarisatie samen onderzocht.

De Gedragscode Internationale Student in het Hoger Onderwijs (verder: Gedragscode) bevat bepalingen over beide onderwerpen: de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands.

Met betrekking tot de voorbereidende periode is in de Gedragscode vastgelegd dat deze periode niet langer dan een jaar mag duren. Tevens is in de Gedragscode opgenomen welk minimaal taalniveau voor het Engels vereist is (voor Engelstalige opleidingen), alvorens deel te kunnen nemen aan een voorbereidende periode van een half jaar of een jaar.

Met betrekking tot de taaleis bij Nederlandstalig onderwijs wordt enkel verwezen naar artikel 7.28 lid 2 WHW.

Artikel 1 (definitiebepalingen Gedragscode)

Vorbereidend jaar:

voorbereidend onderwijs – waaronder begrepen het voorbereidend taalonderwijs – met een duur van maximaal één jaar, dat door of onder verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling wordt aangeboden aan de internationale student teneinde tot de reguliere opleiding te worden toegelaten.

Artikel 4.1 en artikel 4.2 Gedragscode

4.1 Indien een internationale student om toelating en inschrijving verzoekt bij de onderwijsinstelling, wordt eerst de toelaatbaarheid beoordeeld aan de hand van tenminste de benodigde vooropleiding, voldoende taalvaardigheid (zie artikel 4.2) en diploma's, gericht op de specifieke opleiding waarvoor toelating en inschrijving wordt verzocht. De onderwijsinstelling stelt deze toelatingseisen vast voorafgaand aan de werving van de internationale student voor de betreffende opleiding en controleert voorafgaand aan de toelating en inschrijving of de internationale student aan de gestelde eisen voldoet.

4.2 De onderwijsinstelling stelt voor het onderwijs dat zij aan internationale studenten aanbiedt de minimale taaleisen vast waaraan de internationale student moet voldoen en ziet erop toe dat de internationale student daaraan ook daadwerkelijk voldoet.

Indien het gaat om Nederlandstalig onderwijs geldt het gestelde in artikel 7.28, tweede lid WHW. Indien het gaat om Engelstalig onderwijs wordt minimaal een 'academic' IELTS-test met een 'overall band score' van 6.0 (zes) gehanteerd voor het Bachelor- en Master-niveau. Voor het voorbereidend jaar met een duur van 6 tot 12 maanden geldt een minimumeis van 5.0 IELTS; voor een voorbereidend jaar van 6 maanden of korter geldt een minimumeis van 5.5 IELTS.

Voor de scores van andere geaccepteerde taaltesten dan IELTS wordt onderstaande tabel gehanteerd:

IELTS, TOEFL, TOEIC en Cambridge ESOL scores					
IELTS	TOEFL Paper	TOEFL Computer	TOEFL Internet	TOEIC	Cambridge ESOL
7.5	625	263	113	790	CPE – C
7.0	600	250	100	780	
6.5	575	232	90	720	CAE – C
6.0	550	213	80	670	
5.5	525	196	70	620	FCE – C
5.0	500	173	60	600	

De onderwijsinstelling of sector die een andere taaltest of score gebruikt dan welke genoemd zijn in bovenstaande tabel, doet bij de landelijke commissie een met een onafhankelijk en extern oordeel van het RCEC gemotiveerd verzoek om de betreffende test of score vergelijkbaar te verklaren met de IELTS-test en score.

Biedt de Gedragscode ten aanzien van de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands voldoende houvast? Lukt het om binnen een termijn van maximaal één jaar de taalvaardigheid Engels of Nederlands te verbeteren en/of (vakinhoudelijke) deficiënties weg te werken? Voor welke taalachterstanden of deficiënties wordt een voorbereidende periode geboden? Worden internationale studenten toegelaten tot Nederlandstalige opleidingen? Welk taalniveau wordt gehanteerd? Hoe is het slagingspercentage van internationale studenten die in het Nederlands een opleiding volgen?

In dit rapport worden de uitkomsten van een digitale enquête gepresenteerd. Deze enquête is aan alle instellingen in het register van de Gedragscode toegezonden. Tevens worden in dit rapport de resultaten van interviews met een aantal instellingen weergegeven. Deze resultaten komen per onderwerp in twee hoofdstukken aan bod, de voorbereidende periode in hoofdstuk 2 en de taaleis Nederlands in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Deze inleiding wordt gevolgd door hoofdstuk 1 waarin de onderzoeksopzet uiteen wordt gezet.

Hoofdstuk 1 Onderzoek

Onderzoeksdoelen

De Gedragscode is een document van zelfregie: instellingen hebben in 2006, bij monde van hun koepelorganisaties, een aantal gedragsregels opgesteld ten aanzien van het handelen van hoger onderwijsinstellingen richting internationale studenten. De code geeft richting aan het handelen binnen instellingen en naar de buitenwereld toe en geeft daarmee blijk van de intentie om het Nederlands hoger onderwijs beter en aantrekkelijker te maken voor internationale studenten. Door het vaststellen van deze Gedragscode laten de instellingen en de andere bij de Gedragscode betrokken instanties zien dat zij internationale studenten een belangrijke en bijzondere groep vinden en dat het vaststellen van aanvullende normen voor het omgaan met deze studenten noodzakelijk is. In de Gedragscode staat een aantal concrete normen. Een voorbeeld van een dergelijke concrete norm is de taaleis Engels. In de Gedragscode staan de minimum taaleisen voor de beheersing van het Engels in een tabel weergegeven. De meeste artikelen in de Gedragscode echter zijn richtlijnen die het kader vormen voor de omgang met internationale studenten. De Gedragscode biedt instellingen ook in het geval van de voorbereidende periode de ruimte om dit naar eigen inzicht in te richten. Voor de taaleis Nederlands wordt in de Gedragscode verwezen naar de ruime norm hierover in de WHW.

Deze twee verschillende onderwerpen worden in deze inventarisatie samen onderzocht. Hiervoor zijn twee redenen aan te voeren. Enerzijds bestaat er een overlap tussen de onderwerpen, zo kan een voorbereidende periode ook worden geboden om de Nederlandse taalvaardigheid te verbeteren. Anderzijds biedt de gekozen onderzoeksmethode (enquête gevolgd door interviews) ruimte om beide onderwerpen te verkennen.

De Landelijke Commissie heeft als taak toe te zien op de naleving van de Gedragscode. Toezicht is het verzamelen van informatie over de vraag of een handeling of zaak voldoet aan de daaraan gestelde eisen, het zich daarna vormen van een oordeel daarover en het eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren. Sommige bepalingen zijn echter ruim geformuleerd waardoor niet gesproken kan worden over gestelde eisen, maar eerder over richtlijnen voor handelen. De twee onderwerpen die in dit onderzoek aan de orde komen zijn in de Gedragscode geformuleerd als richtlijnen. Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van meer inzicht in de wijze waarop instellingen omgaan met de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands.

Methode van onderzoek

In dit onderzoek is ervoor gekozen om door middel van een digitale enquête te inventariseren hoe hogescholen en universiteiten omgaan met de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands. De in de enquête gestelde vragen zijn opgenomen in bijlage 1. Half april is de digitale enquête verzonden aan alle instellingen in het register van de Gedragscode. In mei en in juni zijn aan de instellingen die de vragenlijst nog niet hadden geretourneerd, herinneringen gestuurd. 30 juni was de sluitingsdatum van de enquête. De vragen hebben betrekking op de aantallen studenten die jaarlijks deelnemen aan een voorbereidend jaar, het vereiste taalniveau, de duur van de voorbereidende periode en de wijze van toetsing. Ook wordt gevraagd hoeveel procent van de studenten die deelnemen aan een voorbereidend jaar, doorstromen naar de beoogde hoofdstudie, naar andere studies of teruggaan naar land van herkomst.

De vragenlijst is kort en beknopt gehouden om een zo hoog mogelijke respons te verkrijgen en daarmee een breed en globaal beeld te kunnen schetsen over de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands. Na de enquête is een aantal instellingen uitgenodigd voor een interview. Met de Hanzehogeschool Groningen, Saxion, Universiteit Twente, Erasmus Universiteit, Hogeschool Rotterdam, de Radboud Universiteit en de Hogeschool van Amsterdam zijn gesprekken gevoerd over de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands. Ieder interview heeft geleid tot een goedgekeurd gespreksverslag. Deze gespreksverslagen bieden inzicht in de aanpak van instellingen en de keuzes die ze hebben gemaakt op het gebied van de voorbereidende periode en de taaleis Nederlands. De medewerkers van de instellingen waarmee gesprekken zijn gevoerd, hebben ingestemd met de verwerking van onderdelen uit de gespreksverslagen in dit rapport.

De enquête en de interviews leveren informatie op waaruit conclusies kunnen worden getrokken over de naleving van de Gedragscode. Ook kan een beeld worden geschetst van de inrichting van de voorbereidende periode en van de wijze waarop wordt omgegaan met internationale studenten die graag in het Nederlands een opleiding willen volgen.

Respons en beantwoording eerste vraag

De vragenlijst is per mail toegestuurd aan alle instellingen die zijn opgenomen in het register van de Gedragscode. De koepelorganisaties hebben aan het onderzoek bijgedragen door de mailadressen te leveren of voor de verzending van de e-mail met de link naar de enquête zorg te dragen. De koepelorganisaties hebben bovendien het onderzoek vooraf aangekondigd in hun uitingen richting de leden en gedurende de periode dat de vragenlijst kon worden ingevuld, hebben zij aandacht besteed aan het onderzoek in hun nieuwsbrieven. Deze actieve participatie heeft er mede toe geleid dat de respons relatief hoog was. Van de 76 aangezochte instellingen hebben er 56 gereageerd en de vragenlijst ingevuld. In bijlage 2 is hiervan een overzicht opgenomen.

Vijf instellingen hebben op de eerste vraag (of aan internationale studenten opleidingen worden aangeboden) ontkennend geantwoord. Hierdoor kwamen zij meteen bij het einde van de vragenlijst. Het betreft de volgende instellingen:

Hogeschool Edith Stein
NHL Hogeschool
Marnix Academie
Universiteit voor Humanistiek
Cornerstone Centre for Intercultural Studies

Deze instellingen geven bij de beantwoording van deze vraag aan geen opleidingen aan te bieden aan internationale studenten.

Hoofdstuk 2 Voorbereidende periode

Voorbereidende periode

In de Gedragscode zijn artikelen opgenomen over de voorbereidende periode. Deze periode, voorafgaand aan de bachelor of master opleiding waarvoor een student naar Nederland is gekomen, dient om de student voor te bereiden op die opleiding. De beheersing van de onderwijstaal, de vakinhoudelijke competenties en/of de studievvaardigheden kan worden verbeterd gedurende deze periode die niet langer mag duren dan een jaar. Om deze reden wordt het ook wel het voorbereidend jaar genoemd.

De Gedragscode is gericht op internationale studenten van binnen en buiten Europa, die naar Nederland komen om een diploma te halen of om een aantal studiepunten te behalen. Uit gesprekken met instellingen en uit hun reacties op de digitale enquête is gebleken dat aan de voorbereidende periodes ook andere aankomende studenten deelnemen, zoals vluchtelingen die in Nederland in afwachting zijn van een verblijfsvergunning of inburgeraars die al een verblijfsvergunning hebben. Zij volgen een voorbereidende periode om de Nederlandse taal te verbeteren en om zich voor te bereiden op een studie in het Nederlands hoger onderwijs.

Vreemdelingenbeleid en de voorbereidende periode

Voor de verblijfsvergunningplichtige internationale studenten geldt dat de Machtiging Voorlopig Verblijf (MVV) binnen vijf dagen na aankomst in Nederland omgezet moet worden in een Verblijfsvergunning Regulier (VVR). In tegenstelling tot vergunningsplichtige studenten die meteen met hun beoogde studie beginnen, krijgen de studenten die eerst een voorbereidende periode doorlopen geen VVR met beperking studie, maar een VVR met beperking aanvullende examens. Deze VVR wordt slechts voor de duur van maximaal één jaar verstrekt en kan derhalve niet worden verlengd. Gaat een student na de voorbereidende periode een bachelor of master opleiding volgen in Nederland, dan dient een wijziging beperking te worden aangevraagd.

Aan de IND is verzocht om cijfermateriaal met betrekking tot de MVV- en VVR-aanvragen voor het voorbereidend jaar. Tevens is gevraagd hoeveel van de verstrekte verblijfsvergunningen met beperking aanvullende examens zijn omgezet naar een verblijfsvergunning met beperking studie.

In tabel 1 wordt het aantal MVV-aanvragen per jaar en de afdoening ervan door de IND weergegeven. Uit tabel 2 blijkt het aantal aanvragen voor een VVR met beperking aanvullende examens en de afdoening ervan door de IND.

Uit beide tabellen blijkt dat het aantal inwilligingen erg hoog is. In het onderzoek Reguliere Migratietrends 2008-2010¹¹ van de IND wordt hiervoor een mogelijke verklaring gegeven. Voor MVV-plichtige studenten vindt het merendeel van de afwijzingen al plaats in de MVV-procedure, waardoor meer kansrijke verblijfsaanvragen worden ingediend bij de VVR-procedure. Maar daarnaast is het lage afwijzingspercentage mogelijk gerelateerd aan de invoering van het convenanhouderchap. Onderwijsinstellingen zijn vaak beter op de hoogte van de procedure en de verblijfsvoorwaarden dan studenten, waardoor er vaker dan voorheen volledige aanvragen worden ingediend bij de IND. De convenanhouder nemen de betaling van de leges voor hun rekening, waardoor er minder aanvragen buiten behandeling worden gesteld. Er is kortom een meer gestroomlijnde en professionele procedure ontstaan, die daardoor ook aantrekkelijker wordt voor internationale studenten.

Tabel 1 Afdoening MVV-aanvragen voorbereidend jaar (aanvullende examens)

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	837	94%	775	95%	1.106	95%	1.161	99%	899	99%	799	100%
afwijzing	32	4%	32	4%	39	3%	8	1%	3	0%	2	0%
overig	19	2%	7	1%	16	1%	7	1%	5	1%	0	0%
totaal	888	100%	814	100%	1.161	100%	1.176	100%	907	100%	801	100%

Bron: INDIS

Tabel 2 Afdoening VVR-aanvragen voorbereidend jaar (aanvullende examens)

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
inwilliging	822	96%	796	99%	921	99%	1.141	99%	840	96%	873	100%
afwijzing	28	3%	7	1%	8	1%	8	1%	18	2%	0	0%
overig	3	0%	3	0%	6	1%	7	1%	13	1%	1	0%
totaal	853	100%	806	100%	935	100%	1.156	100%	871	100%	874	100%

Bron: INDIS

De verblijfsvergunning dient te worden aangevraagd door de instelling waar de student na het doorlopen van de voorbereidende periode gaat studeren. Het is niet noodzakelijk dat de instelling de voorbereidende periode zelf verzorgt, wel dient de instelling te verklaren dat de student ingeschreven zal worden voor voltijdonderwijs aan die instelling wanneer de student de voorbereidende periode met succes heeft voltooid.ⁱⁱⁱ De instelling die de student inschrijft, maar die niet zelf de voorbereidende periode verzorgt, staat wel garant voor de student. De student die de voorbereidende periode niet binnen een jaar succesvol weet af te ronden en niet kan worden toegelaten tot de beoogde opleiding, dient terug te keren naar het land van herkomst. Slaagt de student er wel in om de voorbereidende periode binnen een jaar succesvol af te ronden dan dient de student (in de praktijk de instelling waar hij of zij studeert) de verblijfsvergunning met beperking aanvullende examens om te zetten naar een verblijfsvergunning met beperking studie. Voor deze omzetting heeft de student/instelling twee jaar de tijd. Niet alle studenten die het voorbereidend jaar met succes hebben afgerond, kiezen ervoor om verder te studeren in het Nederlands hoger onderwijs. Sommigen vervolgen hun studie in een ander land of gaan terug naar het land van herkomst.

Uit het hiervoor genoemde onderzoek Reguliere Migratietrends 2008-2010 blijkt dat het vooral om studenten met de Chinese nationaliteit (57% in 2010 van de non-EU studenten) gaat die aanvullende examens in Nederland komen doen. Studenten met de Chinese nationaliteit worden op grote afstand gevolgd door studenten met de Saoedi-Arabisch nationaliteit (20% in 2010). Het betreft vooral jonge studenten in de leeftijdscategorie 18 tot en met 20 (50% in 2010) en het gaat net iets vaker om mannen dan om vrouwen.

Tabel 3 laat zien dat in de periode 2005-2009 56% tot 69% van het aantal vergunningsplichtige studenten (met een VVR voor aanvullende examens) ná het voorbereidend jaar een verblijfsvergunning met beperking studie heeft gekregen.

Dit betekent dat 31% tot 44% van de studenten met een VVR voor aanvullende examens ná het voorbereidend jaar niet verder kan of niet verder gaat studeren in het Nederlands hoger onderwijs. Mogelijk hebben deze vergunningsplichtige studenten hun voorbereidende periode niet met succes afgerond of zijn om andere redenen niet begonnen aan een opleiding in Nederland. Over 2010 en 2011 zijn overigens nog geen percentages beschikbaar, zo geeft de IND aan, omdat er tot 2 jaar na afloop van de verblijfsvergunning een wijziging beperking van de verblijfsvergunning kan worden aangevraagd. De reden voor de uitval is bij de IND niet bekend. Benadrukt wordt nogmaals dat het hiervoor genoemde uitvalspercentage zowel ziet op verblijfsvergunningplichtige studenten die het voorbereidend jaar niet halen als op verblijfsvergunningplichtige studenten die ervoor kiezen niet in Nederland verder te studeren. Evenmin is bekend op welk moment in het voorbereidend jaar de studenten uitstromen. Geen cijfermateriaal is hierover aangetroffen over (met name EU-) studenten die niet vergunningsplichtig zijn.

Tabel 3 VVR-studie na voorbereidend jaar (aanvullende examens)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
aantal inwilligingen wr voorbereid. jr.	689	822	796	921	1.141	880	873
% inwilligingen wr studie na voorbereid. jr.	58%	63%	56%	69%	66%	-	-

Bron: INDIS

Overigens gaat het aanvragen van verblijfsvergunningen met verschillende beperkingen bij een studie die wordt voorafgegaan door een voorbereidende periode, veranderen bij de invoering van de wet Modern Migratiebeleid. De student krijgt na de invoering ervan bij de eerste aanvraag een verblijfsvergunning voor de duur van de gehele studie, inclusief een eventuele voorbereidende periode. Het voorbereidend jaar mag in die situatie ook niet langer duren dan één jaar, alleen is geen hernieuwde aanvraag (wijziging van de beperking) van de verblijfsvergunning voor studie nodig.

De instelling die de verblijfsvergunning voor de student aanvraagt, stelt zich (financieel) garant voor die student. Ook wanneer de student voorlopig is toegelaten en eerst een voorbereidende periode dient te doorlopen, is de instelling die de vergunning aanvraagt, verantwoordelijk voor de student. Indien de instelling niet zelf de voorbereidende periode verzorgt, maar dit bijvoorbeeld door een andere instelling laat verzorgen, blijft de instelling die de vergunning heeft aangevraagd verantwoordelijk voor de student.

Studygroup

Nieuw in Nederland is het uit Groot-Brittannië afkomstige Studygroup. Studygroup is een organisatie die op commerciële basis een voorbereidend jaar, taalcursussen, vakinhoudelijke cursussen en/of rekrutering van internationale studenten verzorgt voor instellingen die dat om hen moverende redenen niet zelf willen of kunnen doen. De student wordt voorlopig toegelaten tot de instelling waar de student ná de voorbereidende periode gaat studeren en deze instelling staat ook voor hem of haar garant. De student doorloopt bij het International Study Center van Studygroup, in Nederland gevestigd op de campus van Nyenrode, een voorbereidende periode waarin de taalvaardigheid Engels wordt verbeterd of de vakinhoudelijke kennis wordt vergroot. Op dit moment maakt alleen Nyenrode gebruik van de diensten van Studygroup, maar het is de verwachting dat ook andere instellingen de rekrutering en de voorbereidende periode zullen uitbesteden aan Studygroup.

De voorbereidende periode in de Gedragscode

In artikel 4.2 Gedragscode worden de taaleisen voor de beheersing van het Engels en het Nederlands geregeld. Bij het Engels wordt onderscheid gemaakt tussen de eisen die worden gesteld aan een student die meteen met zijn bachelor of master opleiding begint en de eisen die worden gesteld aan een student die eerst een voorbereidende periode zal doorlopen. Wanneer de voorbereidende periode niet langer dan een half jaar duurt, dient het taalniveau van de student bij aanvang ervan minimaal 5.5 IELTS zijn. Duurt een voorbereidende periode langer, tot maximaal een jaar, dan wordt volstaan met een taalniveau van 5.0 IELTS. In alle gevallen dient de student het Engels op het niveau van 6.0 IELTS te beheersen alvorens hij of zij door de instelling kan worden toegelaten tot een Engelstalige opleiding in het hoger onderwijs. Algemeen wordt aangenomen dat een jaar taalstudie nodig is om van een score van 5.0 IELTS door te groeien naar 6.0 IELTS. Studenten die een voorbereidende periode volgen, hebben dus twee toetsmomenten waarop wordt beoordeeld of hun taalbeheersing aan de maat is: vóór ze beginnen met hun voorbereidende periode en na afloop ervan ter beoordeling van de toelaatbaarheid tot de hoofdstudie. De Gedragscode vereist niet dat de beoordeling van de taalvaardigheid van de student aan het einde van het voorbereidende jaar wordt getoetst door middel van een van de in de Gedragscode genoemde taaltesten.

Zoals in hoofdstuk 3 zal worden toegelicht, worden aan de taalvaardigheid Nederlands van internationale studenten in de Gedragscode geen concrete eisen gesteld. Verwezen wordt naar artikel 7.28 WHW waarin wordt aangegeven dat de student, alvorens aan examens te mogen deelnemen, het Nederlands voldoende moet beheersen om het onderwijs te kunnen volgen. Dit dient te worden beoordeeld door de examencommissie of het instellingsbestuur. Een concreet minimaal taalniveau Nederlands alvorens te kunnen deelnemen aan de voorbereidende periode is dus niet in de Gedragscode of de WHW vastgesteld.

Uitkomst schriftelijke bevraging over voorbereidende periode

Wordt een voorbereidende periode aangeboden aan internationale studenten?

20 instellingen geven aan geen voorbereidende periode aan te bieden aan internationale studenten. Deze instellingen zijn in de enquête na deze vraag doorverwezen naar de vragen over de taaleis Nederlands. De hiernavolgende vragen over de voorbereidende periode zijn derhalve door 31 instellingen beantwoord (56 instellingen die deelnemen aan het onderzoek minus 5 instellingen die in het geheel geen opleidingen aan internationale studenten aanbieden minus 20 instellingen die geen voorbereidende periode aanbieden).

Biedt uw instelling aan internationale studenten de mogelijkheid om vóór aanvang van de (bachelor/master)opleiding gedurende een voorbereidende periode deficiënties weg te werken?	Totaal
Ja, een voorbereidende periode wordt aangeboden	31
Nee, er wordt geen voorbereidende periode aangeboden	20
(leeg, dit zijn de instellingen die bij de eerste vraag hebben aangegeven geen opleidingen aan internationale studenten aan te bieden)	5
Eindtotaal	56

De instellingen die "ja" hebben geantwoord, konden aangeven waarvoor een voorbereidende periode wordt aangeboden:

het verbeteren van het Engels	Totaal
Ja	21
Nee	10
Eindtotaal	31

het verbeteren van het Nederlands	Totaal
Ja	20
Nee	11
Eindtotaal	31

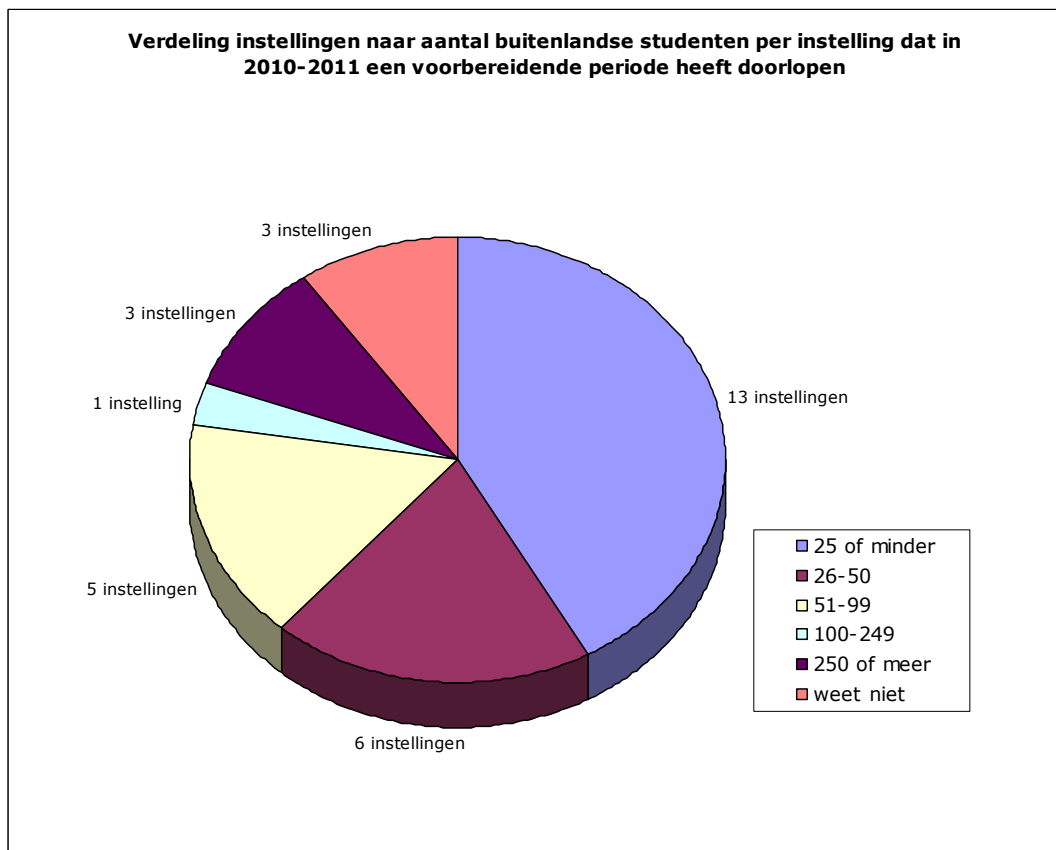
het opdoen van kennis over de Nederlandse cultuur	Totaal
Ja	13
Nee	18
Eindtotaal	31

In de vragenlijst werd de mogelijkheid geboden om in te vullen welke vakken of vaardigheden worden verzorgd gedurende een voorbereidende periode. 19 instellingen gaven aan de mogelijkheid te bieden om vakken (zoals wiskunde, natuurkunde, grieks, latijn of hebreuws) te volgen en studievaardigheden, die te maken hebben met het Nederlandse (interactieve) onderwijssysteem, te verbeteren.

Wanneer kan worden gestart met een voorbereidende periode?

Op de vraag wanneer de studenten met een voorbereidende periode kunnen starten antwoorden 12 instellingen dat ieder semester begonnen kan worden met een voorbereidende periode. Eén instelling geeft aan dat het iedere maand kan en 18 instellingen kiezen voor de optie: "anders, namelijk" en hebben gebruik gemaakt van de ruimte om te beschrijven wanneer studenten kunnen instromen. 6 instellingen geven aan dat op een moment per jaar gestart kan worden met de voorbereidende periode. Bij vier instellingen is het vier keer of meer per jaar mogelijk om te starten. Sommige instellingen bieden alleen een summerschool (korte cursussen gedurende de zomervakantie) of geven aan dat het per deficiëntie verschilt. Twee instellingen geven aan dat zij de voorbereidende periode niet zelf aanbieden en dat het dus afhangt van de instelling waar de student die voorbereidende periode volgt.

In de volgende grafiek is een onderverdeling te zien van de aan het onderzoek deelnemende instellingen naar het aantal internationale studenten dat in het studiejaar 2010-2011 een voorbereidende periode heeft doorlopen. 13 van de 31 instellingen geven aan in dat studiejaar 25 of minder internationale studenten bij hen een voorbereidende periode heeft gevolgd.

Inschatten succes voorbereidende periode?

Op de vraag of van tevoren een inschatting wordt gemaakt van de kans van slagen van een student die deelneemt aan de voorbereidende periode, zeggen 6 van de 31 instellingen dat die kans niet van tevoren wordt ingeschat. 25 instellingen schatten die kans wel in. Vervolgens is beoogd te vragen hoe deze inschatting wordt gemaakt, maar uit de antwoorden blijkt dat 5 instellingen hebben gelezen dat werd gevraagd door wie de inschatting werd gemaakt. Daarop is dan geantwoord dat de admissions officers of de toelatingscommissie die inschatting maakt. 20 instellingen geven aan hoe ze die inschatting maken. De vraag is open gesteld en daarom zijn er 20 verschillende antwoorden gegeven. Na rubricering blijkt dat 8 instellingen het succes inschatten door te beoordelen of de student voldoet aan de toelatingsvereisten, 7 instellingen beoordelen of de student voldoet aan de toelatingsvereisten en voert daarnaast een selectie/intakegesprek met de aankomend student. 4 instellingen beoordelen de kans op studiesucces door middel van een eigen screening of intakegesprek en één instelling geeft aan dat het studiesucces wordt ingeschat op basis van ervaring en slagingspercentages uit voorgaande jaren.

De meeste instellingen maken een inschatting van het studiesucces aan de hand van de van tevoren vastgestelde toelatingsvereisten (al dan niet gecombineerd met een intakegesprek). Wanneer iemand aan de toelatingsvoorwaarden voldoet dan zou hij of zij in staat moeten zijn de voorbereidende periode en de bachelor/master opleiding met succes te doorlopen.

Hoeveel internationale studenten zijn erin geslaagd om gedurende de voorbereidende periode het taalniveau te verbeteren en/of de deficiënties weg te werken?	Totaal
Alle	3
Geen informatie beschikbaar	4
Meer dan de helft	20
Minder dan de helft	4
Eindtotaal	31

Drie instellingen geven aan dat alle studenten die een voorbereidende periode hebben gevolgd, er in zijn geslaagd om de taalachterstand in te lopen en/of deficiënties weg te werken. Van een van deze drie is het aantal studenten dat een voorbereidende periode volgt niet bekend, de andere twee hebben respectievelijk 1 en 5 studenten die een voorbereidende periode hebben doorlopen.

Van de 31 instellingen die een voorbereidende periode aanbieden, geven 20 instellingen aan dat meer dan de helft van de studenten er in slaagt het taalniveau te verbeteren en/of de deficiënties met succes weg te werken. Vier instellingen geven aan dat minder dan de helft van de studenten hierin slaagt.

Duur voorbereidende periode?

22 instellingen hebben ingevuld dat de voorbereidende periode maximaal 1 jaar duurt, bij 5 instellingen duurt de voorbereidende periode tussen de 1 en 6 maanden. Vier instellingen laten de duur van de voorbereidende periode afhangen van de deficiënties of de taalachterstand. Een van deze vier geeft aan dat indien de studenten niet afhankelijk zijn van een studievizum, deze periode langer dan een jaar kan duren. Een andere instelling van deze laatstgenoemde vier instellingen geeft aan dat indien de student deficiënties dient weg te werken en daarnaast het Nederlands dient te leren, de voorbereidende periode twee jaar in beslag neemt.

Na voorbereidende periode starten met beoogde opleiding?

Op de vraag of alle studenten die de voorbereidende periode met succes hebben doorlopen ook daadwerkelijk beginnen aan de bachelor of master opleiding waarvoor ze zich wilden inschrijven (maar waartoe ze nog niet konden worden toegelaten in verband met taalachterstanden of deficiënties), geven 14 van de 31 instellingen aan dat niet alle studenten doorstromen naar die opleiding. De redenen hiervoor zijn onder andere inschrijving bij een andere opleiding of instelling, persoonlijke omstandigheden of dat het niveau van de opleiding te hoog wordt bevonden. Ook wordt aangegeven dat de mogelijkheid een voorbereidende periode te volgen nog te kort wordt geboden om er iets over te kunnen zeggen of dat de reden voor het niet doorgaan met de opleiding simpelweg niet wordt vermeld door de student.

Uitkomsten interviews over voorbereidende periode

Met de Hanzehogeschool, Saxion, Universiteit Twente, Erasmus Universiteit, Hogeschool Rotterdam, de Radboud Universiteit en de Hogeschool van Amsterdam zijn gesprekken gevoerd over de voorbereidende periode. In de gesprekken zijn allerlei aspecten van de voorbereidende periode aan bod gekomen zoals de vorm, de duur en de slagingskansen van studenten. Uit de gesprekken blijkt dat er sprake is van een grote diversiteit in de aanpak van de voorbereidende periode. Ook kiezen sommige instellingen ervoor om geen of slechts in beperkte mate een voorbereidende periode aan te bieden. Instellingen zijn hierin vrij om eigen keuzes te maken.

Indien de internationale student voldoet aan de toelatingsvereisten dan dient de instelling de student in principe toe te laten. De voorbereidende periode dient naast het verbeteren van de Engelse of Nederlandse taalvaardigheid of het wegwerken van deficiënties ook als aanvullende selectiemethode. Gedurende een jaar blijkt of de student in staat zal zijn om een studie in het hoger onderwijs te kunnen volgen.

In zijn algemeenheid blijkt uit de gesprekken dat met het aanbieden van een voorbereidende periode het verbeteren van de taalvaardigheid (Engels of Nederlands) wordt beoogd. Saxion gebruikt de voorbereidende periode naast het verbeteren van de taalvaardigheid Engels ook om de studievoordigheden van de studenten te verbeteren. Ook de Universiteit Twente richt zich op het verbeteren van de studievoordigheden en het wegwerken van een aantal specifieke vakinhoudelijke deficiënties. De overige instellingen hebben geen voorbereidende periode ingericht met het oog op het verbeteren van de studievoordigheden. Instellingen stellen zich op het standpunt dat de studenten aan de toelatingsvereisten moeten voldoen en over de benodigde studievoordigheden moeten beschikken voorafgaand aan de komst naar Nederland. De meeste internationale studenten zijn afkomstig uit Duitsland en de ervaring leert dat deze studenten over het algemeen uitstekend studeren en functioneren in het Nederlands hoger onderwijs. De Radboud Universiteit geeft aan dat het slagingspercentage van Duitse scholieren die voorafgaand aan de beoogde bachelor of master opleiding, een 4,5 week durende cursus en examen Nederlands doen, gemiddeld iets meer dan 90% is. Ook andere instellingen zoals Saxion en de Universiteit Twente roemen de inzet van Duitse studenten.

Hieronder een samenvatting van de met de instellingen afgestemde en door hen goedgekeurde gespreksverslagen over het onderwerp voorbereidende periode.

Hanzehogeschool

In het studiejaar 2010-2011 hebben 18 studenten deelgenomen aan de prepcourse, die wordt georganiseerd door de International Business School (IBS). Dit waren allemaal Chinese studenten die het Engels onvoldoende beheersten, maar waarvan verwacht werd dat ze wel binnen 5 maanden het vereiste niveau zouden kunnen halen, en die gedurende de 5 maanden prepcourse ook bekend zijn gemaakt met de Nederlandse studiemethode (voornamelijk projectmatig werken in kleine groepen). Meer dan de helft van de 18 studenten heeft na afloop van de 5 maanden blij gegeven van voldoende taalbeheersing Engels en heeft te horen gekregen dat ze verder konden studeren aan de Hanzehogeschool. Van deze studenten is niet iedereen gestart met de beoogde bachelor- of masteropleiding. Mogelijk was door de studenten het verschil tussen hbo/wo niet goed ingeschat of is gekozen voor een andere studie en/of stad. Ook is het mogelijk dat de studenten naar een andere instelling zijn overgestapt die zelf geen prepcourse aanbiedt, maar waarvoor ze in verband met een deficiëntie niet direct toelaatbaar waren. Er is met enige regelmaat discussie over het voort laten bestaan van de prepcourse, aangezien de instroom soms laag

is. Het wordt echter wel gezien als een service aan de studenten. De prepcourse kent een semester instroom en de beoogde bachelor- of masteropleiding (meestal IBS) ook.

Saxion

De prepcourse biedt internationale studenten programma's aan, variërend van een paar maanden tot een jaar waarin Engels of Nederlandse taalvaardigheden kunnen worden verbeterd en waarin tevens aandacht wordt geschonken aan de Nederlandse studievoordigheden, zoals actieve participatie in lessen, projectmatig werken en het geven van presentaties. Studenten volgen afhankelijk van hun taalniveau Engels (5.0 - 5.5 IELTS) een programma van een aantal maanden tot een jaar. Omdat gedurende de prepcourse steeds taaltesten worden afgenomen om te beoordelen of de ontwikkeling van de studenten naar wens is, weten sommige studenten al ver voor het einde van de prepcourse dat ze het vereiste taalniveau van 6.0 IELTS hebben behaald. Deze studenten stoppen dan meestal met de prepcourse en verdwijnen dan tijdelijk uit zicht van Saxion, om bijvoorbeeld te gaan werken. Mede aangezien Saxion zich jegens de IND garantstelt voor de internationale studenten, werd deze situatie niet wenselijk geacht. Getracht wordt nu om de studenten die een taalvoorsprong hebben, naast taalvaardigheid ook studievoordigheden bij te brengen. Hierdoor blijven de studenten langer in de prepcourse.

Ook bij Saxion gebeurt het soms dat studenten die een prepcourse hebben gevolgd, overstappen naar een andere instelling, die geen voorbereidende periode aanbiedt. Om deze reden én omdat de laatste tijd met enige regelmaat fraude met IELTS- en TOEFL-testen is geconstateerd is Saxion voornemens om de Saxion Entrance Test weer in gebruik te nemen. De Saxion Entrance Test is een taaltest die niet bij een onafhankelijk IELTS-testcentrum wordt afgenomen. Niet bij het vaststellen van het aanvangsniveau Engels voorafgaand aan de prepcourse of toelating –want dit zou strijdig zijn met de tekst van de Gedragscode- maar bij het afnemen van de test aan het einde van de prepcourse om te beoordelen of de student de Engelse taal voldoende beheerst. De Gedragscode staat hieraan niet in de weg aangezien de code niet vereist dat het taalniveau *aan het einde* van de voorbereidende periode wordt beoordeeld door middel van een IELTS-test.

Studenten die na afloop van de prepcourse niet aan het vereiste taalniveau voldoen, dienen naar het land van herkomst terug te keren. Saxion meldt deze studenten af bij de IND. Wanneer studenten een prepcourse van minder dan een jaar hebben gevolgd, dan wordt hen in sommige gevallen nog een aanvullende prepcourse geboden. Indien studenten hiervoor kiezen en het taalniveau voldoende verbeteren, dan bestaat de kans dat de opleiding waarvoor ze naar Nederland zijn gekomen al is gestart. De student moet dan tijdelijk terug naar het land van herkomst om te wachten op het volgende moment van inschrijving.

Saxion biedt ook een Summercourse aan van twee maanden. Dit programma is bedoeld voor studenten die drie jaar bij een partnerinstelling van Saxion in het buitenland hebben gestudeerd en voor de laatste 2 tot max. 4 semesters van hun bachelor naar Nederland komen. Omdat voor deze studenten de overgang vaak erg groot is, op het gebied van het Engels maar ook voor wat betreft de Nederlandse (onderwijs)cultuur is deze Summercourse in het leven geroepen.

Universiteit Twente

Tijdens de voorbereidende periode of pre-masters kunnen internationale studenten werken aan hun Nederlandse taalvaardigheden of aan het wegwerken van deficiënties, zoals bijv. wiskunde of statistiek. Ook wordt gedurende de pre-master gewerkt aan studievoordigheden. Pre-masters duren maximaal een jaar, maar beoogd wordt om de duur van de pre-masters te verkorten. Universiteit Twente verlangt van internationale studenten

dat zij voor de komst naar Nederland al beschikken over het vereiste taal- en kennisniveau of daar slechts in geringe mate van afwijken. Het is niet de taak van de universiteit om studenten gedurende een langere periode klaar te stomen voor een bachelor of master.

Het is niet mogelijk om voorafgaand aan toelating tot een opleiding gedurende een voorbereidende periode of pre-master het Engels te verbeteren. Studenten worden geacht minimaal een IELTS-certificaat met een overall band score van 6.5 te hebben, alvorens ze kunnen worden toegelaten tot een Engelstalige opleiding. Op één na alle masters worden in het Engels gegeven. Er is een groei in het aantal Engelstalige bachelors, en daarmee ook een groei in instroom van internationale studenten. Op dit moment zijn er met name Duitse studenten in de bachelor, meer dan overige EU of non-EU studenten.

Erasmus Universiteit Rotterdam

Een voorbereidende periode wordt alleen geboden aan internationale studenten (veelal non-EU) die het Nederlands niet (voldoende) machtig zijn en die een Nederlandstalige opleiding willen volgen. Het betreft meestal opleidingen die niet in een andere taal dan het Nederlands worden aangeboden. Gedurende maximaal een jaar kunnen de studenten bij het ROC werken aan hun taalbeheersing, waarna ze, mits ze voldoen aan de taaleis voor Nederlandstalige opleidingen, worden toegelaten tot de opleiding waarvoor ze naar Nederland zijn gekomen. Aan de overige toelatingsvereisten moet door de student al zijn voldaan voordat ze de mogelijkheid krijgen in een jaar hun Nederlands te verbeteren. Erasmus Universiteit vraagt voor hen de verblijfsvergunning aan en staat garant voor deze studenten gedurende de voorbereidende periode. Het gaat om ongeveer 15 studenten, veelal afkomstig uit landen buiten de EU, per jaar. Het studiesucces van deze groep studenten is niet erg groot. Het blijkt een moeilijke opgave om in één jaar het NT2-II certificaat te behalen. Dit certificaat is de toelatingsvoorwaarde voor internationale studenten wiens moedertaal niet het Nederlands is. Minder dan de helft van de studenten die een voorbereidende periode voor Nederlands volgt, slaagt erin aan het eind een NT2-II te behalen. De studenten worden van te voren voorgelicht over de zwaarte van het programma en de opgave die ze zichzelf stellen. Willen de studenten desondanks toch de voorbereidende periode ingaan, bijvoorbeeld omdat ze een opleiding wensen te volgen die alleen in het Nederlands wordt aangeboden, dan wil EUR hen die kans niet ontnemen.

Voor het wegwerken van deficiënties of het verbeteren van het Engels wordt geen voorbereidende periode geboden. Studenten dienen aan alle toelatingsvoorwaarden te voldoen bij aanvang van hun studie en worden daarop geselecteerd. De ongeveer 900 internationale studenten van de Erasmus Universiteit, waarvan de meeste een masteropleiding volgen, worden als heel gemotiveerd ervaren.

Hogeschool Rotterdam

Hogeschool Rotterdam bood in het verleden een voorbereidende periode aan voor het aanleren van het Nederlands. Omdat veel studenten in de illegaliteit verdwenen heeft de Hogeschool Rotterdam ervoor gekozen om voor studenten die Nederlands willen leren geen voorbereidende periode meer aan te bieden. Ze dienen op het moment van toelating aan de toelatingsvereisten te voldoen. Wel kunnen deze studenten gebruik maken van de mogelijkheid om een voorbereidingscursus of schakeljaar hbo/wo te volgen. Een verblijfsvergunning wordt door de Hogeschool Rotterdam niet voor deze groep studenten aangevraagd. Dat gebeurt pas als de student toelaatbaar is voor de hoofdstudie. Een buitenlandse student die een verblijfsvergunning studie of aanvullende examens nodig heeft om naar Nederland te komen, kan derhalve niet deelnemen aan de voorbereidingscursus of het schakeljaar.

Engelstalige bachelor en master opleidingen worden aangeboden bij twee onderdelen van de Hogeschool Rotterdam: de Rotterdam Business School (RBS) en de Willem de Kooning Academy (WDKA). Voor de toelatingsvereisten op het gebied van taal wordt verwezen naar de website van de RBS en de WDKA. De laatste biedt op haar website niet de mogelijkheid om een voorbereidende periode te volgen om het benodigde taalniveau Engels te behalen (6,5 IELTS of vergelijkbaar), de RBS biedt wel verschillende prepcourses aan om het taalniveau Engels te verbeteren. De instelling verzorgt voor deze groep studenten wel de verblijfsvergunning.

Radboud Universiteit

Jaarlijks worden in februari, juni en juli taalcurssussen Nederlands verzorgd voor Duitse scholieren. Gedurende 4,5 week krijgen de scholieren een intensieve cursus, veelal op het talencentrum van de Radboud Universiteit maar het is ook mogelijk om de cursus op een locatie in Duitsland te volgen. Het examen vindt plaats bij het talencentrum van de Radboud Universiteit. In het verleden werd het examen ook wel afgenomen door DUO, maar omdat de resultaten van dat examen soms later dan het begin van de opleiding in september werden teruggekoppeld, wordt van deze mogelijkheid weinig gebruik gemaakt. Bovendien biedt het zelf verzorgen van het examen de instelling de vrijheid om 3 cursusmomenten per jaar aan te bieden en meteen na afloop van een cursus het examen af te nemen. Het talencentrum heeft een taaltest Nederlands ontwikkeld die is gebaseerd op het staatsexamen NT2 dat door DUO wordt afgenomen.

Het slagingspercentage van de cursisten is gemiddeld gezien iets meer dan 90%. Steeds weer verbazen de docenten zich over de snelheid waarmee Duitse scholieren zich de Nederlands taal eigen maken. Ook in de opleiding die de scholieren volgen na de taal cursus levert de Nederlandse taal geen problemen op. Op de website van de Radboud Universiteit staat informatie over taal cursus Nederlands. Aangegeven wordt wat van de scholieren wordt verwacht en welke inspanningen nodig zijn om de cursus succesvol te kunnen afronden. Indien iemand van te voren twijfelt of hij of zij de cursus aan kan, dan zal de Radboud Universiteit hierover met de scholier in gesprek gaan en met hem of haar beoordelen of de scholier kans van slagen heeft. Alleen bij twijfel bij de scholier zelf wordt dus gekeken of de cursus voor die scholier tot succes zal kunnen leiden.

Studenten die niet aan de toelatingsvereisten voldoen, kunnen bij de Radboud Universiteit geen voorbereidende periode volgen om vakinhoudelijke kennis op te doen en vakinhoudelijke deficiënties weg te werken. De student moet voorafgaand aan toelating voldoen aan de toelatingsvereisten.

De voorbereidende periode van 4,5 week is alleen voor Duitse studenten. De cursus is op maat gemaakt voor Duitse studenten. Alleen studenten die ook daadwerkelijk aan de Radboud Universiteit willen studeren, kunnen de cursus volgen. De Radboud Universiteit stoomt geen scholieren klaar voor een studie aan andere instellingen, al gebeurt het wel eens dat een student overstapt naar een andere instelling. Indien de Duitse studenten binnen een jaar de benodigde 40 studiepunten behalen om te voldoen aan de regeling bindend studieadvies, dan krijgen ze de kosten van het examen NT2 terug. Dit geldt uiteraard alleen als de student aan de Radboud Universiteit studeert en blijft studeren.

Hogeschool van Amsterdam

De voorbereidende periode duurt maximaal 12 maanden en wordt aangeboden aan studenten ter voorbereiding op een Nederlandstalige opleiding. Voor Engelstalige opleidingen bestaat geen voorbereidende periode bij de hogeschool. Studenten dienen voldoende Engels te beheersen alvorens ze naar Nederland komen. Niet alle opleidingen worden in het Engels aangeboden. Dat verklaart waarom de studievism studenten in

Nederlandstalige opleidingen instromen. Een deel van hen zou liever in een Franstalige opleiding zijn ingestroomd (omdat niet Engels maar Frans hun tweede taal is).

De voorbereidende periode bestaat uit drie onderdelen. Tijdens het eerste deel wordt met name gewerkt aan het Nederlands. Ook wordt in dit eerste deel aandacht besteed aan de Nederlandse cultuur, omgangsvormen en gebruiken. In het tweede deel wordt aandacht besteed aan de studiekeuze, aangezien een goede studiekeuze tot een groter studiesucces zal leiden. De HvA heeft hiervoor een studiekeuzecentrum ter beschikking dat de studenten begeleidt bij het maken van een goede keuze. In het derde deel werken de studenten aan de studievaardigheden, zoals presenteren, het schrijven van verslagen en werken in projecten. Ook worden in deze periode, afhankelijk van de gekozen studierichting, vakken aangeboden zoals biologie, economie, geschiedenis, natuurkunde, maatschappijleer, wiskunde etc. De studenten zijn in principe toelaatbaar op basis van hun (middelbare school) diploma, maar doen in deze zogenaamde schakelvakken extra vakinhoudelijke kennis op en verbeteren hun Nederlands door het jargon aan te leren door middel van deze schakelvakken. Gedurende het tweede en derde deel van de voorbereidende periode blijven de studenten werken aan de verbetering van het Nederlands.

De deelnemers aan het voorbereidend jaar zijn studenten met een studievissum (studievissumstudenten), vluchtelingen en inburgeraars. In het studiejaar 2010-2011 volgden 60 mensen het voorbereidend jaar. 15 hiervan waren studievissumstudenten. De deelnemers komen uit veel verschillende landen uit Afrika, Azië, het Midden-Oosten, Europa en Oceanië. Het is voorgekomen dat de groep bestond uit mensen met 40 verschillende nationaliteiten.

Het komt voor dat studenten na het volgen van de voorbereidende periode bij de HvA overstappen naar een andere instelling. HvA geeft aan dat het uiteraard de bedoeling en de wens van de instelling is om de studenten voor de eigen opleidingen te behouden, maar ze benadrukt ook de sociale kant van het bieden van een dergelijk voorbereidend jaar en het begeleiden van de internationale studenten naar hoger onderwijs en een beter leven. Ook al vervolgen de studenten niet altijd de studie aan de HvA, men ziet het aanbieden en verzorgen van een voorbereidende periode als een maatschappelijke plicht en als een investering in burgerschap. Daarnaast is het voor de Nederlandse studenten een goede kennismaking met internationale studenten. Gedurende de voorbereidende periode worden de internationale studenten en de Nederlandse studenten gestimuleerd, door middel van het organiseren van allerlei leuke activiteiten zoals een sportdag met de gemengde teams, om samen op te trekken en zo van elkaar te leren. De Nederlandse studenten maken kennis met studenten uit vele verschillende landen en de internationale studenten leren over de Nederlandse cultuur.

Van de 15 studievissumstudenten die in het betreffende voorbereidende jaar zijn gestart zijn er 5 doorgestroomd naar het HO. De reden dat studenten niet doorstromen is meestal dat zij het vereiste niveau niet halen. Daarnaast spelen familieomstandigheden (zoals zwangerschap) een rol. Als de studenten het voorbereidend jaar niet halen of wanneer ze tussentijds besluiten te stoppen, dan krijgen ze een exit-gesprek waarin de vertrek- en afmeldprocedure wordt besproken. Binnen drie weken wordt de student afgemeld bij de IND. Indien een student gedurende de voorbereidende periode niet in de lessen verschijnt dan wordt de student gebeld door de mentor. Reageert hij of zij daar niet op dan wordt per brief en per mail verzocht om contact op te nemen. Wordt ook hierop niet gereageerd, dan wordt de student afgemeld bij de IND. Door goede begeleiding van de decanen en door het creëren van een hechte groepsband wordt getracht het verdwijnen van studenten tot een minimum te beperken.

Hoofdstuk 3 Taaleis Nederlands

Taaleis Nederlands

In de Gedragscode is bepaald dat instellingen voor het onderwijs de minimale taaleisen dienen vast te stellen waaraan de student moet voldoen. Ook dient de instelling er op toe te zien dat de student daaraan daadwerkelijk voldoet. Naast een taaleis voor Engelstalig onderwijs wordt in de Gedragscode ook het Nederlandstalig onderwijs voor internationale studenten genoemd. De Nederlandse taaleis is tot nu onderbelicht gebleven. Veelal gaat het, wanneer gesproken wordt over de taaleis in de Gedragscode, over de Engelse taaleis, IELTS- en TOEFL-testen, vrijstelling bij Engelstalige vooropleidingen enzovoort. Het is niet duidelijk hoeveel gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om studenten uit het buitenland in het Nederlands te laten studeren en hoe wordt vastgesteld dat deze studenten de taal voldoende beheersen om het onderwijs te kunnen volgen. In de Gedragscode staat geen norm of eis vermeld waaraan een student dient te voldoen wanneer hij of zij Nederlandstalig onderwijs wil volgen. In artikel 4.2 Gedragscode wordt verwezen naar het tweede lid van artikel 7.28 van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW).

Artikel 7.28 lid 2 WHW:

(...) Indien het een buiten Nederland afgegeven diploma betreft, kan het instellingsbestuur bepalen dat geen examens of onderdelen daarvan worden afgelegd dan nadat ten genoegen van de desbetreffende examencommissie het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs. Het instellingsbestuur kan tevens bepalen dat betrokkene niet wordt ingeschreven zolang het in de voorgaande volzin bedoelde bewijs niet is geleverd.

In Nederland kennen we het staatsexamen Nederlands als Tweede Taal (NT2). Dit is een door de overheid georganiseerd examen en bestaat sinds 1992. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in dat jaar de staatsexamencommissie Nederlands als tweede taal ingesteld. In 2009 is het zelfstandig bestuursorgaan College voor Examens (CvE) ingesteld. Bij de Wet College voor examens zijn de taken van de staatsexamencommissie in 2009 overgedragen aan het CvE. In het Staatsexamen Nederlands als tweede taal worden de leesvaardigheid, de luistervaardigheid, de schrijfvaardigheid en de spreekvaardigheid onderzocht.

Het staatsexamen NT2-Programma I is bedoeld voor anderstaligen die een opleiding (gaan) volgen op mbo-niveau of werk (gaan) uitoefenen op dit niveau. Het diploma NT2-Programma I is het startbewijs voor anderstaligen die een beroepsopleiding of een vakopleiding op mbo-3 niveau willen volgen (bijvoorbeeld aan een regionaal onderwijscentrum/ ROC). Op de arbeidsmarkt is het diploma NT2-Programma I het startbewijs voor functies als beginnend, gediplomeerd vakman.

Het staatsexamen NT2-Programma II is bedoeld voor anderstaligen die een opleiding (gaan) volgen of functies hebben op hbo- of universitair niveau. Veel hogescholen en universiteiten laten alleen studenten toe die een diploma NT2 hebben. Op de arbeidsmarkt geldt het diploma NT2-Programma II als startbekwaam qua Nederlandse taal voor functies in het midden en hoger kader.

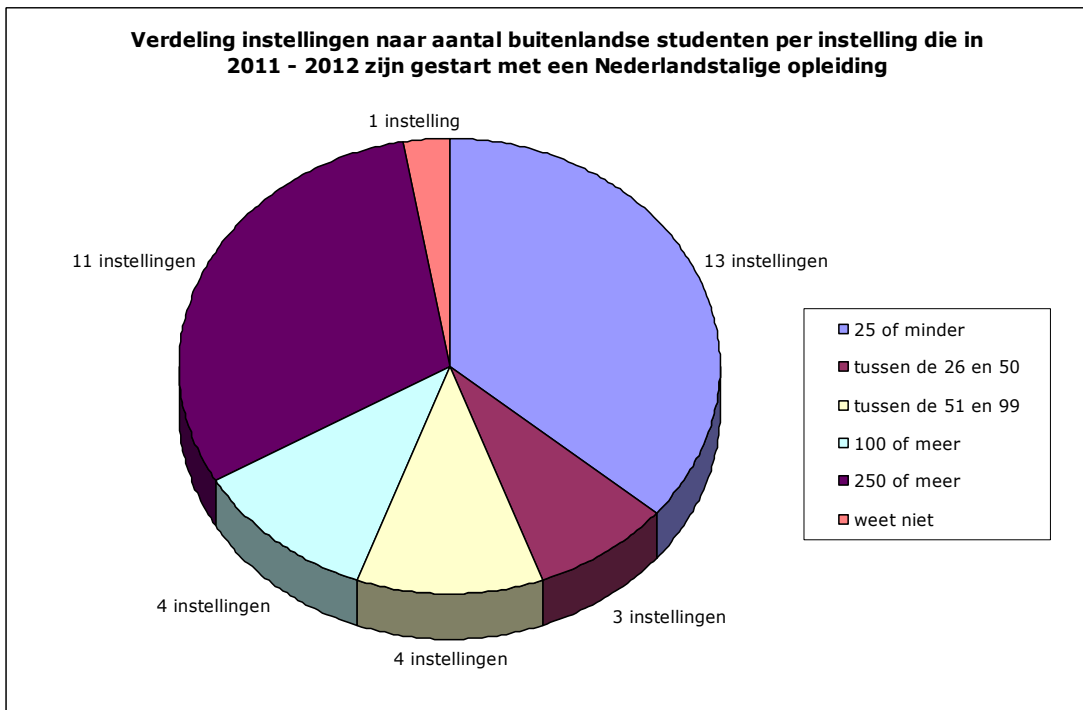
De Raad van Europa heeft een Europees Referentiekader/Common European Framework of *Reference* (ERK/CEFR) ontwikkeld voor moderne vreemde talen. Het staatsexamen NT2-Programma I komt overeen met niveau B1 van het ERK/CEFR. Het staatsexamen NT2-Programma II komt overeen met de instroomeisen (qua taalvaardigheid) voor studies in het hoger onderwijs en ligt op ERK-niveau B2.^{iv}

Hoewel artikel 7.28 van de WHW ruimte laat voor de vaststelling van het minimaal benodigde taalniveau Nederlands, is door de inrichting van de beide programma's binnen het staatsexamen NT2 gekozen voor een duidelijk kader: NT2-I voor MBO-opleidingen en banen en NT2-II voor HBO-opleidingen en banen. Uit de enquête is gebleken dat de meeste instellingen de taalvaardigheid van de aankomend studenten toetsen met behulp van het staatsexamen NT2.

Uitkomsten schriftelijke bevraging over taaleis Nederlands

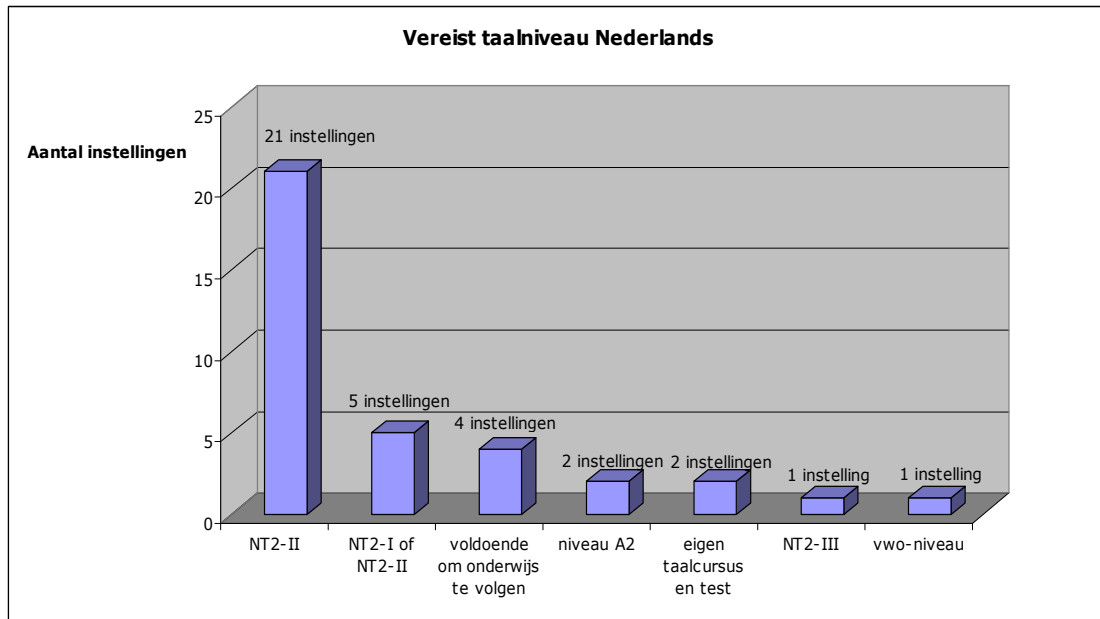
Nederlandstalige opleiding toegankelijk voor buitenlandse student?

Van de 51 instellingen die aan internationale studenten opleidingen aanbieden, geven 36 instellingen aan dat ook Nederlandstalige opleidingen toegankelijk zijn voor deze studenten. De meeste instellingen laten de studenten aan alle door hen aangeboden Nederlandstalige opleidingen deelnemen, mits ze aan de toelatingsvoorwaarden voldoen. In de onderstaande grafiek is de verdeling van het aantal internationale studenten dat een Nederlandstalige opleiding volgt, per instelling weergegeven. Zo geven 13 instellingen aan dat ze 25 internationale studenten of minder in het studiejaar 2010-2011 te hebben ingeschreven in Nederlandstalige opleidingen. 11 instellingen hebben in de enquête ingevuld dat ze in dat jaar 250 internationale studenten of meer hebben ingeschreven in Nederlandstalige opleidingen.

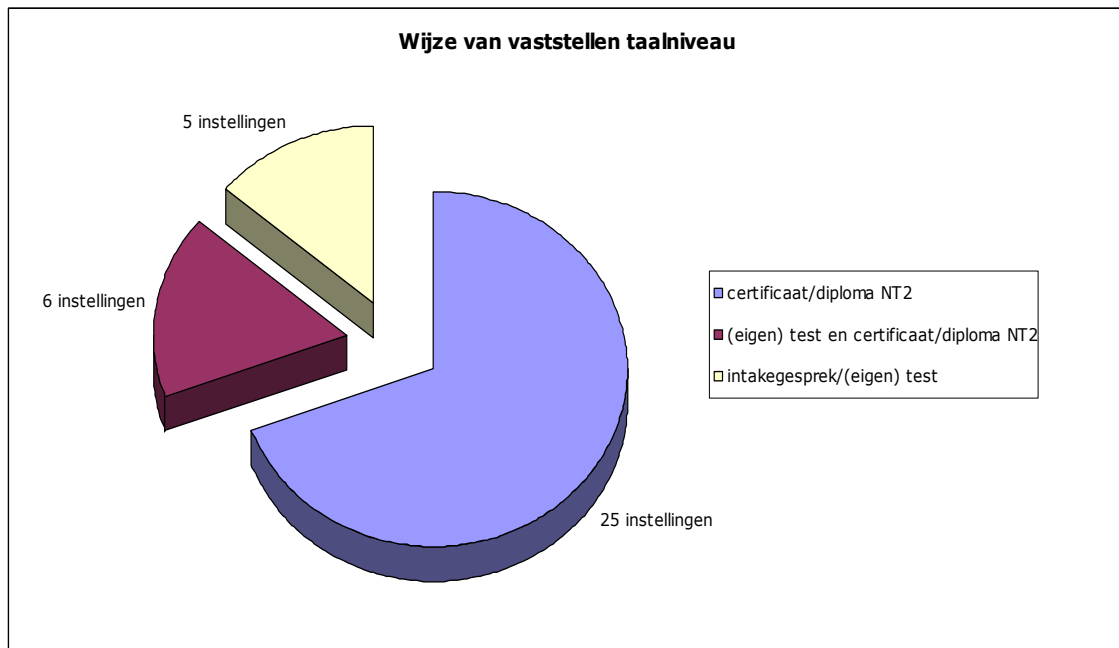
Toelatingsvereisten?

Van de 36 instellingen die internationale studenten toelaten tot Nederlandstalige opleidingen, stellen 21 instellingen een NT2-II certificaat als toelatingsvereiste. Vijf instellingen stellen een NT2-I of NT2-II verplicht, afhankelijk van de opleiding die de student gaat volgen. 4 instellingen sluiten aan bij de formulering van artikel 7.28 WHW en geven aan dat de student het onderwijs moet kunnen volgen. Dit wordt vastgesteld aan de hand van een intakegesprek of test.

Uit de antwoorden die zijn gegeven in de enquête blijkt dat de terminologie van de taaltesten en de taalniveaus niet altijd goed wordt gebruikt. Instellingen gaven soms aan dat ze het NT2 examen als toelatingsvereiste hadden, maar vermeldde daar een taalniveau bij dat niet overeenkomt met de taalniveaus van NT2. Ook werd een keer aangegeven dat aankomend studenten het (niet-bestaande) NT2-programma III dienen te behalen alvorens te kunnen deelnemen aan de bachelor of master opleiding.

Uit de onderstaande grafiek blijkt dat het grootste deel (25) van de instellingen heeft aangegeven een NT2-certificaat/diploma te verlangen van hun aankomend internationale studenten. 6 instellingen hanteren, naast het behaalde certificaat NT2 een eigen taaltest. 5 instellingen toetsen de taalbeheersing Nederlands van de aankomend studenten zelf door middel van een intakegesprek en/of taaltest, niet zijnde een NT2 examen.

Uitkomsten interviews over taaleis Nederlands

Tijdens de interviews zijn ook de eisen aan bod gekomen die de instellingen stellen aan internationale studenten die in Nederland een Nederlandse opleiding willen volgen. Alle geïnterviewde instellingen hebben aangegeven dat hun Nederlandstalige opleidingen in principe openstaan staan voor internationale studenten met een buitenlandse vooropleiding. Nagenoeg alle instellingen geven aan dat de studenten een NT2-II certificaat moeten overleggen. De Universiteit Twente maakt voor wat betreft de taaleis Nederlands een onderscheid tussen opleidingen waarbij een zeer goed begrip van de Nederlandse taal een vereiste is om de opleiding met succes af te ronden (hiervoor is NT2-II vereist) en de technische opleidingen waarbij kennis wordt vergaard en gedeeld door middel van het werk in laboratoria en waar het jargon van het vak met name Engels is (hiervoor is NT2-I voldoende).

Hanzehogeschool

Er wordt actief geworven op de Duitse markt, waarbij soms toelating tot de opleiding mogelijk is na een summerschool, afgesloten met een NT2-examen. Hoewel van de opgegeven 153 internationale studenten in Nederlandstalige opleidingen in 2010-2011 niet precies bekend is welke nationaliteit ze hebben, wordt vermoed dat het merendeel Duits is. Overigens kan het zijn dat er ook Duitse studenten tussen zitten die in Nederland wonen en niet alleen voor hun studie naar Nederland zijn gekomen. Daarnaast zijn er ook studenten uit de overzeese gebiedsdelen. Opgemerkt wordt dat het verschil in behandeling tussen studenten afkomstig van de BES-eilanden (Nederlandse studenten, dus geen taaleis) en de studenten afkomstig van Sint Maarten, Aruba en Curaçao (internationale studenten, dus taaleis verplicht), niet altijd eenvoudig is uit te leggen aan die studenten.

Voor internationale studenten die een Nederlandstalige opleiding willen volgen is geen voorbereidende periode of prepcourse beschikbaar. Wel kunnen ze vooraf door het talentcentrum van de RUG of de Hanzehogeschool worden bijgespijkerd, waarna ze een taaltest NT2-II kunnen afleggen. Het behalen van dit certificaat is nodig om toegelaten te worden tot een Nederlandstalige opleiding, tenzij de student evident voldoende Nederlands spreekt. Van Vlamingen wordt dit bijvoorbeeld aangenomen. De dean beslist, op advies van de toelatingscommissie.

Er zijn heel weinig problemen met internationale studenten die een Nederlandstalige opleiding volgen. Het is meestal een bewuste keuze om in het Nederlands te studeren en de taal wordt meestal al voldoende beheerst.

Saxion

Hoewel niet actief geworven wordt op de Duitse markt, weten veel studenten Saxion te vinden. Saxion heeft ongeveer 2400 Duitse studenten. Door de ligging dicht bij de Duitse grens, melden veel Duitse studenten zich aan voor een studie bij een van de verschillende locaties van Saxion (jaarlijks ongeveer 500). Aangezien Saxion streeft naar diversiteit in internationalisering geldt er een maximum van 20-25% Duitse studenten in een klas. Het aantal Duitse studenten neemt overigens licht af door het actieve wervingsbeleid op de Duitse markt door andere onderwijsinstellingen in de regio.

De Duitse studenten zijn serieus en heel betrokken bij de studie. Ze streven naar de hoogst mogelijke cijfers en zijn niet tevreden met een 6 of een 7. Deze studenten volgen voorafgaand aan hun studie een prepcourse Nederlands aan het Talenpracticum Twente waar ze hun Nederlands moeten verbeteren tot het niveau van NT2-II alvorens toegelaten te kunnen worden tot de studie. Gedurende het eerste jaar van de opleiding dienen ze dit

niveau verder te verbeteren. De studenten kunnen goed meekomen met de Nederlandse studenten en lijken geen problemen met de taal te hebben.

Universiteit Twente

De masters die de universiteit aanbiedt, worden in het Engels gegeven. De bachelors zijn meestal in het Nederlands. De meeste internationale studenten die een Nederlandstalige bachelor opleiding komen volgen zijn afkomstig uit Duitsland. Deze studenten zijn over het algemeen geïnspireerde en goede studenten en kunnen het onderwijs makkelijk volgen, ook al is Nederlands niet hun moedertaal. Het taalcoördinatiepunt van de universiteit verzorgt taalcursussen Nederlands. De universiteit biedt deze cursussen aan, in samenwerking met de universiteit van Münster.

Voor wat betreft de bachelors wordt er een onderscheid gemaakt tussen het vereiste taalniveau Nederlands voor technische studies en het taalniveau voor niet-technische studies. Aangezien bij de technische studies een minder grote nadruk ligt op het verwerken en produceren van grote hoeveelheden geschreven tekst, maar meer wordt gewerkt in laboratoria en met formules, worden bij deze studies minder hoge eisen aan de Nederlandse taalvaardigheid gesteld. Voor de meeste Nederlandstalige bachelor opleidingen is een NT2-II certificaat (of equivalent) verplicht gesteld. Voor sommige technische Nederlandstalige bachelors is een NT2-I certificaat (of equivalent) verplicht^v.

Erasmus Universiteit Rotterdam

De Erasmus universiteit stelt een NT2-II certificaat verplicht voor internationale studenten die in Rotterdam willen komen studeren aan een Nederlandstalige opleiding. Het studiesucces van deze groep studenten is niet erg groot. Het blijkt een moeilijke opgave om in een jaar het NT2-II certificaat te behalen. Dit certificaat is de toelatingsvoorwaarde voor internationale studenten wiens moedertaal niet het Nederlands is. Minder dan de helft van de studenten die een voorbereidende periode voor Nederlands volgt, slaagt erin aan het eind een NT2-II te behalen. De studenten worden van te voren voorgelicht over de zwaarte van het programma en de opgave die ze zichzelf stellen. Willen de studenten desondanks toch de voorbereidende periode ingaan, bijvoorbeeld omdat ze een opleiding wensen te volgen die alleen in het Nederlands wordt aangeboden, dan wil EUR hen die kans niet ontzeggen.

Vorig jaar is een pilot uitgevoerd binnen sociale wetenschappen met een bindend studieadvies bij het behalen van minder dan 60 studiepunten (ECTS). Studenten moeten alle studiepunten behalen in het eerste jaar willen ze doorstromen naar het tweede jaar. Dit leidde in het afgelopen jaar tot een uitval van een derde van de studenten, een uitval vergelijkbaar met andere jaren. De uitval was derhalve niet hoger, maar de groep studenten die 60 punten behaalt in het eerste jaar is groter geworden. Voorheen konden studenten met 40 ECTS ook doorstromen naar het tweede jaar, maar dienden in het tweede jaar de niet behaalde vakken uit het eerste jaar alsnog te halen. Deze pilot was ook van toepassing op de internationale studenten. De pilot heeft aangetoond dat deze groep in staat is alle 60 punten te behalen (want de uitval is niet groter dan voorheen). Groot voordeel voor deze groep studenten is dat ze in het tweede jaar niet worden geconfronteerd met een achterstand van 20 studiepunten. Het succes van de pilot heeft geleid tot het uitrollen van deze aanpak in het huidige studiejaar bij alle bachelor opleidingen. (met uitzondering van de Rotterdam School of Management)

Hogeschool Rotterdam

Hogeschool Rotterdam stelt een taalniveau van NT2-II verplicht voor deelname aan Nederlandse opleidingen. De meeste opleidingen die de Hogeschool Rotterdam aanbiedt worden in het Nederlands gegeven. Deze opleidingen staan open voor internationale studenten, maar hiervoor wordt niet actief geworven. Als een internationale student een

Nederlandstalige opleiding wil volgen, dan kan dat maar dan dient de student zelf zorg te dragen voor het behalen van het NT2-II certificaat.

Radboud Universiteit

Ook voor een Nederlandstalige opleiding aan de Radboud Universiteit is het certificaat NT2-II vereist. Het talencentrum heeft een NT2-examen gemaakt dat is gebaseerd op het staatsexamen NT2 dat door DUO wordt afgenomen. In de opleidingen die de Duitse studenten volgen na de taal cursus levert de Nederlandse taal geen problemen op. Vanuit de opleidingen wordt steeds teruggekoppeld aan de centrale staf of de toelatingsvereisten zoals die op een bepaald moment zijn vastgesteld, nog afdoende zijn. Het komt voor dat blijkt dat hogere eisen aan de kennis of (taal)vaardigheden van aankomende studenten moeten worden gesteld om de studie met goed gevolg te kunnen afronden.

In totaal stromen jaarlijks zo'n 300 Duitse studenten in bachelor opleidingen van de Radboud Universiteit in. Ongeveer 35 Duitse studenten beginnen jaarlijks met een master. Ongeveer 125 internationale studenten uit andere landen (EU en non-EU) dan Duitsland starten jaarlijks met een master in Nijmegen. Niet veel internationale studenten starten met een bachelor opleiding omdat twee bachelors in het Engels worden aangeboden. De overige bachelors worden in het Nederlands gegeven.

Hogeschool van Amsterdam

Aan het begin van de voorbereidende periode wordt een taaltest afgenomen en een uitgebreid intake gesprek gevoerd om te beoordelen in welke groep de studenten kunnen worden ingedeeld. Van de studenten wordt verwacht dat ze in het thuisland al een begin hebben gemaakt met het leren van de Nederlandse taal. De lessen zijn niet individueel maar gericht op de groep en het leren van elkaar. Daarom is het van belang dat mensen met een vergelijkbare taalvaardigheid bij elkaar worden geplaatst. Aan het eind van het voorbereidend jaar dienen de studenten het NT2 programma II te hebben behaald om in september door te kunnen stromen naar de bachelor of masteropleiding waarvoor ze naar Nederland zijn gekomen of waarvoor ze in de voorbereidende periode hebben gekozen.

Hoofdstuk 4 Conclusies

In dit onderzoek wordt ernaar gestreefd een indruk te geven van de wijze waarop instellingen de voorbereidende periode inzetten om internationale studenten klaar te stomen of beter voor te bereiden op een studie in het Nederlands hoger onderwijs. Tevens wordt beoogd meer te weten te komen over de invulling van de taaleis Nederlands voor internationale studenten. De enquête en de interviews leveren ook informatie op over de naleving van de Gedragscode. Hiermee kan een beeld worden geschetst van de inrichting van het voorbereidend jaar en van de wijze waarop wordt omgegaan met internationale studenten die graag in het Nederlands een opleiding willen volgen.

Biedt de Gedragscode op dit punt voldoende houvast? Lukt het om binnen een termijn van maximaal een jaar de taalvaardigheid te verbeteren en vakinhoudelijke deficiënties weg te werken? Worden internationale studenten toegelaten tot Nederlandstalige opleidingen? Welk taalniveau wordt gehanteerd? Hoe is het slagingspercentage van internationale studenten die in het Nederlands een opleiding volgen? Het onderzoek leidt niet tot een antwoord op al deze vragen en de antwoorden die worden gegeven roepen weer nieuwe vragen op. Wel kan een beeld worden geschetst van de verscheidenheid van de werkwijzen van instellingen.

Voorbereidende periode

In de Gedragscode wordt onder de voorbereidende periode of het voorbereidend jaar verstaan:

voorbereidend onderwijs – waaronder begrepen het voorbereidend taalonderwijs – met een duur van maximaal één jaar, dat door of onder verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling wordt aangeboden aan de internationale student teneinde tot de reguliere opleiding te worden toegelaten.

In de dagelijkse praktijk van de instellingen wordt onder voorbereidende periode meer verstaan dan alleen het bijspijkeren van (jonge) internationale studenten die tijdelijk voor een paar vakken of voor een diploma naar Nederland komen, al dan niet met een verblijfsvergunning studie. In de prepcourses, summerschools en voorbereidende jaren wordt ook aan Nederlandse volwassenen, aan asielzoekers en aan allochtonen onderwijs gegeven. Alles met het doel om hen klaar te stomen voor een studie in het hoger onderwijs.

De Gedragscode schrijft voor dat de voorbereidende periode niet langer dan een jaar mag duren. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat bijna alle deelnemende instellingen zich houden aan dit voorschrift. Twee van de deelnemende instellingen geven aan dat de voorbereidende periode langer kan duren als de student een grote (taal)achterstand heeft weg te werken of wanneer de student afkomstig is uit de EU en dus niet verblijfsvergunningplichtig is. Dit laatste suggereert dat de instelling de Gedragscode alleen op internationale studenten van buiten de EU toepast. Dit is een onjuiste uitleg van de code. De Gedragscode is van toepassing op internationale studenten van zowel binnen als buiten de EU en de voorbereidende periode mag niet langer duren dan een jaar.

De Gedragscode biedt geen ruimte voor uitzonderingen op de maximale duur van de voorbereidende periode. Langer dan een jaar mag het niet duren, ook niet als de student niet vergunningsplichtig is of wanneer hij/zij grote achterstanden moet wegwerken. Deze maximale duur van de voorbereidende periode is een norm die de instellingen (via hun koepelorganisaties) zelf hebben opgesteld. De voorbereidende periode wordt gezien als een mogelijkheid om internationale studenten voor te bereiden op de studie in Nederland, zowel met het oog op het verbeteren van de Engelse of Nederlandse taalvaardigheid en de vakinhoudelijke kennis als op het aanleren van in Nederland benodigde studievaardigheden. Uit de interviews blijkt dat de instellingen de maximale duur van de voorbereidende periode van een jaar als een adequate norm beoordelen. Het belang van hoog gekwalificeerde studenten wordt onderkend en dit verklaart waarom de instellingen eerder voornemens zijn om de voorbereidende periode in te korten dan om deze te verlengen.

Tweederde van de instellingen die een voorbereidende periode verzorgen bieden hun studenten hiermee de mogelijkheid om hun taalvaardigheid Engels of Nederlands te verbeteren. De Gedragscode vereist met name voor het Engels een concreet minimum taalniveau van 5.0 IELTS wanneer een student een voorbereidende periode van een jaar wordt gevolgd en 5.5 IELTS wanneer een voorbereidende periode van een half jaar wordt gevolgd. Internationale studenten die meteen met de bachelor of master opleiding starten, dienen de Engelse taal te beheersen op het niveau van 6.0 IELTS. Sommige instellingen toetsen gedurende de voorbereidende periode te voortgang van de studenten, andere instellingen hanteren een eigen taaltest of nemen een IELTS-test af. De Gedragscode bevat echter geen bepaling waarin staat dat de instellingen na afloop van de voorbereidende periode dienen te toetsen of de student het minimum taalniveau van 6.0 IELTS ook daadwerkelijk heeft behaald. De Landelijke Commissie constateert dat hier mogelijk sprake is van een lacune en zal hierover met de koepels in contact treden.

Internationale studenten die een verblijfsvergunning nodig hebben om in Nederland te kunnen studeren, dienen een verblijfsvergunning *aanvullende examens* aan te vragen als ze voorafgaand aan de studie, een voorbereidende periode willen volgen. Ook in het vreemdelingenrecht is de voorbereidende periode gemaximeerd op één jaar. Na afronding van de voorbereidende periode dient de verblijfsvergunning te worden omgezet in een verblijfsvergunning *studie* wanneer de student een bachelor of master opleiding in het hoger onderwijs wil volgen. Niet alle studenten die het voorbereidend jaar met succes hebben afgerond, kiezen er overigens voor om verder te studeren in het Nederlands hoger onderwijs. Sommigen vervolgen hun studie in een ander land of gaan terug naar het land van herkomst.

De door de IND verstrekte informatie (tabel 3) laat zien dat in de periode 2005-2009 31% tot 44% van het aantal verblijfsvergunningen voor aanvullende examens ná de voorbereidende periode niet is omgezet naar een verblijfsvergunning voor studie. De reden hiervoor is niet bekend. Uit de interviews met de instellingen is gebleken dat sommige studenten de voorbereidende periode niet met succes hebben afgerond of wanneer ze de voorbereidende periode wel met succes hebben afgerond, om verschillende redenen niet zijn begonnen aan een opleiding in Nederland. Het hiervoor genoemde uitvalspercentage van 31% tot 44% ziet zowel op verblijfsvergunningplichtige studenten die het voorbereidend jaar niet halen als op verblijfsvergunningplichtige studenten die ervoor kiezen niet in Nederland verder te studeren.

Over de oorzaken van de uitval is ook bij de IND niets bekend. Evenmin is bekend op welk moment in het voorbereidend jaar de studenten uitstromen. Cijfermateriaal over het succes van niet vergunningsplichtige (EU-)studenten is, bijvoorbeeld bij de IND of DUO, niet voorhanden.

De instelling die de verblijfsvergunning voor de student aanvraagt, stelt zich (financieel) garant voor die student. Ook wanneer de student voorlopig is toegelaten maar eerst een voorbereidende periode dient te doorlopen is de instelling die de vergunning aanvraagt, verantwoordelijk voor de student. Indien de instelling niet zelf de voorbereidende periode verzorgt, maar dit bijvoorbeeld door een andere instelling of organisatie laat verzorgen, blijft de instelling die de vergunning heeft aangevraagd verantwoordelijk voor de student. Uit de gesprekken met de instellingen is naar voren gekomen dat dit garantstaan een extra stimulans is om de studenten nauwlettend te volgen gedurende hun voorbereidende periode. Bij één instelling heeft dit er toe geleid dat geen voorbereidende periode meer wordt aangeboden, mede door slechte ervaringen met "verdwenen" studenten.

20 van de 51 instellingen die in de enquête hebben aangegeven internationale studenten toe te laten tot hun opleidingen, verzorgen geen voorbereidende periode voor de internationale studenten. Uit de enquête blijkt dat zowel onder universiteiten als onder hogescholen er instellingen zijn die geen voorbereidende periode aanbieden.

Uit de interviews is gebleken dat sommige instellingen de voorbereidende periode als een aanvullende selectieprocedure zien waarin de vaardigheden van de studenten worden verbeterd, maar waarin ook kan worden beoordeeld of de student geschikt is voor een studie in het hoger onderwijs. Ook kwam uit de interviews naar voren dat de kennis en vaardigheden van de studenten niet te ver mogen afwijken van de toelatingsvereisten. Alleen kleine gebreken in de kennis of achterstanden in taal kunnen worden weggewerkt in een voorbereidende periode van een aantal maanden tot een jaar, maar de studenten dienen al voor de komst naar Nederland bijna volledig aan de toelatingsvereisten te voldoen.

Uit de enquête blijkt dat voorbereidende periodes worden aangeboden voor het verbeteren van het Engels en/of het Nederlands, het wegwerken van specifieke vakinhoudelijke deficiënties of het verbeteren van de (in het Nederlands hoger onderwijs benodigde) studievaardigheden. Uit de gesprekken met de instellingen is gebleken dat de voorbereidende periode met name wordt aangeboden om taalachterstanden weg te werken. Het verbeteren van de studievaardigheden is vaak niet de hoofdreden voor een voorbereidende periode maar lijkt een bijkomend resultaat ervan te zijn. Uit de interviews blijkt dat instellingen daar heel verschillend over kunnen denken. Zo geeft de ene instelling aan dat de studievaardigheden van studenten al voor de komst naar Nederland op orde moeten zijn en dat ze het anders gaandeweg de studie wel oppikken. Een andere instelling ziet juist grote voordelen in het aanleren van studievaardigheden als projectmatig werken en presenteren omdat dat in sommige landen niet in de studiecultuur voorkomt en daardoor tot problemen kan leiden bij de student.

Het aantal internationale studenten per instelling dat een voorbereidende periode volgt is beperkt. 13 van de 31 instellingen geven aan in studiejaar 2010-2011 25 of minder internationale studenten bij hen een voorbereidende periode heeft gevolgd. Bij 6 instellingen hebben in dat studiejaar 100 studenten of meer een voorbereidende periode gevolgd.

Het succes van de voorbereidende periode is relatief hoog. Drie instellingen geven aan dat alle studenten die een voorbereidende periode hebben gevolgd, er in zijn geslaagd om de taalvaardigheid voldoende te verbeteren en om eventuele deficiënties weg te werken en dat zij toelaatbaar zijn voor de studie waarvoor ze naar Nederland zijn gekomen. Van de 31 instellingen die een voorbereidende periode aanbieden, geven 20 instellingen aan dat meer dan de helft van de studenten de taalvaardigheid voldoende verbetert en eventuele deficiënties met succes wegwerkt. Vier instellingen geven aan dat minder dan de helft van de studenten hierin slaagt.

Een relatief groot aantal instellingen (14 van de 31 instellingen die een voorbereidende periode bieden) geeft aan dat niet alle studenten die de voorbereidende periode met succes voltooien, ook beginnen met de studie waarvoor ze naar Nederland zijn gekomen. De cijfers van de IND, die uiteraard alleen een beeld geven van de vergunningsplichtige student, laten ook een relatief lage omzetting zien van VVR aanvullende examens naar VVR studie zien. Dit is opmerkelijk omdat de voorbereidende periode er juist voor is bedoeld om de student voor de opleiding van zijn keuze klaar te stomen.

Uit het onderzoek is gebleken dat de instellingen vaak niet weten wat de student die niet is toegelaten of die toch niet wenst te worden ingeschreven, gaat doen nadat de instelling de student heeft uitgeschreven en afgemeld. De instellingen begeleiden de ingeschreven studenten of de studenten die een voorbereidende periode volgen zo goed mogelijk, maar geven aan niet te kunnen controleren wat de studenten doen na uitschrijving en afmelding bij de IND. De IND trekt, indien de vergunning niet reeds is verlopen, de verblijfsvergunning in. Is het verblijfsrecht, door intrekking van de vergunning of door niet-verlenging, inderdaad geëindigd dan wordt de status van de student in de administratie van de IND aangepast in "onrechtmatig verblijf". Dit is ook voor de ketenpartners van de IND (de Vreemdelingenpolitie en de Dienst Terugkeer en Vertrek) zichtbaar. Op dit moment wordt er bij reguliere vergunningen zelden actief aan het vertrek van de internationale student (die op grond van de Vreemdelingenwet zelf wordt geacht te vertrekken) gewerkt, maar er liggen wel plannen dat de Dienst Terugkeer en Vertrek zich in de toekomst ook op internationale studenten zal richten, zo geeft de IND aan. De instellingen, de IND, de Vreemdelingenpolitie en de Dienst Terugkeer en Vertrek monitoren op dit moment niet waar de student naar toe gaat na uitschrijving door de instelling.

Aanbeveling

De Landelijke Commissie acht het wenselijk om meer inzicht te verkrijgen in:

- ° oorzaken van het niet met succes afronden van het voorbereidend jaar
- ° oorzaken van het niet voortzetten van de hoofdstudie nadat de student het voorbereidend jaar wel met succes heeft afgerond

Een onderzoek hiernaar kan tevens een beter beeld geven van de redenen van het willen aanbieden van een voorbereidende periode door de instelling en voor de motieven voor het willen doorlopen ervan door de internationale student en van de oorzaken van gering studiesucces. Mogelijk kunnen programma's en processen bij de instellingen en de betrokken instanties (IND, Vreemdelingenpolitie, Dienst Terugkeer en Vertrek) op elkaar worden afgestemd om te voorkomen dat studenten in de illegaliteit verdwijnen. De Landelijke Commissie neemt het initiatief voor een gesprek met de koepelorganisaties, de IND en de Dienst Terugkeer en Vertrek om te bezien op welke wijze een dergelijk onderzoek het beste vorm kan krijgen.

Taaleis Nederlands

De enquête en de gesprekken met een aantal instellingen laten een eenduidig beeld zien. Van de 51 instellingen die internationale studenten toelaten, geven 36 instellingen aan dat deze groep studenten ook de Nederlandse opleidingen mogen volgen. Uiteraard dienen ze dan aan te tonen dat ze de Nederlandse taal voldoende beheersen. Het grootste deel van de instellingen vraagt aan haar aankomend internationale studenten een NT2-II diploma wanneer deze studenten een Nederlandstalige opleiding willen volgen. Ook worden eigen taaltesten afgenomen die soms zijn gebaseerd op het staatsexamen NT2. Uit de gesprekken is gebleken dat de meeste internationale studenten die ervoor kiezen in het Nederlands te studeren, uit Duitsland afkomstig zijn. Het studiesucces van deze studenten, tijdens de voorbereidende periode om het Nederlands te leren en gedurende de bachelor of master opleiding, is hoog te noemen. De instellingen waarmee gesprekken zijn gevoerd roemen de inzet en het enthousiasme van de Duitse studenten.

Studenten die nauwelijks Nederlands spreken (bijvoorbeeld uit China) en die desondanks een Nederlandstalige opleiding willen volgen krijgen bij de Erasmus Universiteit de kans om in een jaar de taal machtig te worden. Ondanks de voorlichting van de Erasmus Universiteit over de zwaarte van de opgave nemen jaarlijks enkele tientallen studenten deze uitdaging aan. Het studiesucces van deze groep studenten is laag, minder dan de helft slaagt erin een NT2-II diploma te behalen.

Tijdens het onderzoek is niet gebleken dat het ontbreken van een concrete norm in de vorm van een minimum taalniveau Nederlands in de Gedragscode of in de WHW tot problemen leidt binnen de instellingen. Dat het NT2-II diploma aantoont dat de student Nederlands spreekt op een dusdanig niveau dat een opleiding in het hoger onderwijs mogelijk zou zijn, is bij instellingen bekend. Voor een aanpassing of een aanscherping van de Gedragscode op dit punt, lijkt dan ook geen aanleiding. Duidelijke en eenduidige voorlichting over de taaleisen, ook ten aanzien van het Nederlands, voorafgaand aan de inschrijving bij een instelling blijft in dit verband van groot belang.

Eindnoten

i De tabel is niet bedoeld om de genoemde taaltesten en/of scores onderling te vergelijken. Er wordt uitsluitend bedoeld voor de genoemde geaccepteerde taaltesten de minimale scores te formuleren voor de toelating van internationale studenten.

ii Reguliere Migratietrends 2008-2010. De reguliere migratie van onderdanen van derde landen naar Nederland en de EU in beeld, Drs. M.J. Vleugel, 16 augustus 2011.

iii Zie artikel 3.41 lid 3 Vreemdelingenbesluit

iv Deze informatie is afkomstig van de website van het College voor Examens. Voor meer informatie over het staatsexamen NT2 zie de website van het College voor Examens: <http://www.cve.nl/>

v <http://www.utwente.nl/admissionoffice/Bachelor/files/languagerequirements/>

Bijlage 1: Vragen digitale enquête

Naam instelling:
Contactpersoon:
Emailadres contactpersoon:
Telefoonnummer contactpersoon:
Worden binnen uw instelling (bachelor/master)opleidingen aangeboden aan internationale studenten?
Biedt uw instelling aan internationale studenten de mogelijkheid om vóór aanvang van de (bachelor/master)opleiding gedurende een voorbereidende periode deficiënties weg te werken?
aan het verbeteren van het Engels
aan het verbeteren van het Nederlands
aan het opdoen van kennis over de Nederlandse cultuur
aan iets anders, namelijk
Op welk(e) moment(en) in het jaar is het mogelijk om met een voorbereidende periode te starten?
Anders, namelijk
Hoeveel internationale studenten zijn in het studiejaar 2010-2011 begonnen met een voorbereidende periode?
Hoe lang heeft de buitenlandse student de tijd om de deficiënties weg te werken?
Wordt van te voren een inschatting gemaakt van de kans van slagen van een buitenlandse student om binnen deze maximale duur van de voorbereidende periode de deficiënties weg te werken?
Ja, namelijk door
Hoeveel internationale studenten zijn erin geslaagd om gedurende de voorbereidende periode de deficiënties weg te werken?
Zijn alle studenten die met succes de voorbereidende periode hebben afgerond, ook daadwerkelijk gestart met de (bachelor/master) opleiding waarvoor de student naar Nederland is gekomen?
Nee, omdat
Worden binnen uw instelling Nederlandstalige (bachelor/master)opleidingen aangeboden aan internationale studenten?
Welke Nederlandstalige (bachelor/master)opleidingen worden door uw instelling aangeboden aan internationale studenten?
Hoeveel internationale studenten zijn in het studiejaar 2011-2012 gestart met een Nederlandstalige (bachelor/master)opleiding?
Over welk minimaal taalniveau Nederlands dienen de internationale studenten binnen uw instelling te beschikken om deel te mogen nemen aan de Nederlandstalige (bachelor/master)opleiding?
Hoe wordt binnen uw instelling vastgesteld of de internationale studenten aan het minimale taalniveau Nederlands voldoen?

Bijlage 2: Aangezochte instellingen (instellingen die hebben gereageerd zijn grijs gearceerd)

Instellingen die niet door een koepel worden vertegenwoordigd
Central College in Leiden
Cornerstone Centre for Intercultural Studies
Institute Saint Willibrord
Internationale Academie Fysiotherapie 'Thim van der Laan'
Islamic University Rotterdam
Major Seminary Rolduc
New Business School Amsterdam
Nyenrode Business University
Protestant Theological University
STC-Group/Netherlands Maritime University of Applied Sciences
T.M.C. Asser Institute
Theological University Apeldoorn
Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken Nederland (tukampen)
TiasNimbas Business School
Tyndale Theological Seminary
University for Humanistics
Stella Aviation Academy Leusden
Instellingen die door de NRTO worden vertegenwoordigd
Business School Netherlands, University of Applied Sciences
Business School Notenboom, University of Applied Sciences
EuroPort Business School
Hogeschool Wittenborg
Stichting Webster University, University of Applied Sciences
TIO University of Applied Sciences
Instellingen die door de VSNU worden vertegenwoordigd
Delft University of Technology
Dutch Open University (open universiteit)
Erasmus University Rotterdam
Leiden University
Maastricht University
Radboud University Nijmegen
Technische Universiteit Eindhoven
Universiteit van Amsterdam
University of Groningen
University of Twente
Utrecht University
Vrije Universiteit
Wageningen University and Research Centre
Universiteit Tilburg

Instellingen die door SAIL worden vertegenwoordigd
Maastricht School of Management
Koninklijk Instituut voor de Tropen
UNESCO-IHE Institute for Water Education
Instellingen die door de HBO-raad worden vertegenwoordigd
Amsterdam School of the Arts
ArtEZ Institute of the Arts
Avans Hogeschool, University of Applied Sciences
Christian Agriculture University
Codarts, University of professional arts education
Design Academy Eindhoven
Driestar educatief university
Ede Christian University of Applied Sciences
Fontys University of Applied Sciences
Gerrit Rietveld Academie
HAN University of Applied Sciences
Hanze University Groningen, University of Applied Sciences
HAS Den Bosch, University of Applied Sciences
Hogeschool Edith Stein
Hogeschool Helicon
Hogeschool Leiden, University of Applied Sciences
Hogeschool Utrecht
Hogeschool van Amsterdam
Hogeschool Zeeland, University of Applied Sciences
Hotelschool The Hague
INHOLLAND University of Applied Sciences
Iselinge, University Institute for Teacher Education
KPZ, Roman Catholic Primary Teacher Training College
Van Hall Larenstein University of Professional Education
Marnix Academie, University Institute for Teacher Education
NHL University, University of Applied Sciences
NHTV Breda University of Applied Sciences
Reformed University of Applied Sciences Zwolle
Rotterdam University, University of Applied Sciences
Saxion Universities of Applied Sciences Enschede
Stenden University of Applied Sciences Netherlands
Stoas Professional University
The Hague University of Applied Sciences, Haagse Hogeschool
University of the Arts, The Hague
Utrecht School of the Arts, hogeschool voor de kunsten Utrecht
Windesheim University of Applied Sciences
Zuyd University of Applied Sciences

Colofon

Landelijke Commissie Gedragscode Hoger Onderwijs
Postbus 260
9700 AG Groningen

Contactgegevens secretariaat

E: info@internationalstudy.nl
T: 050 - 599 9975
W: www.internationalstudy.nl

Dit rapport is te downloaden op www.internationalstudy.nl

December 2012